

The logo for the Netherlands Youth Institute (NJi) is located in the top left corner. It consists of the letters 'NJi' in a white, sans-serif font, with the 'i' being smaller and positioned to the right of the 'N' and 'J'. The logo is set against a dark blue rectangular background.

Nederlands
Jeugdinstituut

A close-up photograph of a woman with dark, curly hair, wearing a dark blue button-down shirt. She is looking slightly to the right of the camera with a neutral expression. Her right hand is raised, holding a black pencil with a gold-colored tip. The background is softly blurred, showing what appears to be an office or meeting environment.

Eén-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf in Nederland

Quickscan

Inleiding

De af- en ombouw van gesloten jeugdhulp lijkt samen te gaan met een toename van de inzet van één-op-één begeleidingen binnen jeugdhulp met verblijf. Over deze vorm van hulp is nog weinig bekend. Er bestaan zorgen over het mogelijke vrijheidsbeperkende karakter van één-op-één begeleiding en de schadelijke gevolgen die dit met zich mee kan brengen. Tegelijkertijd zijn er voorbeelden in de praktijk waarbij deze begeleiding lijkt bij te dragen aan meer autonomie voor jongeren en waarin de vrijheidsbeperking juist afneemt. Om meer zicht te krijgen op één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf heeft het Nji een quickscan uitgevoerd.

Waarom een quickscan?

Het Nji heeft een quickscan uitgevoerd om meer inzicht te krijgen in wat één-op-één begeleiding inhoudt, hoe deze wordt ingezet in de jeugdhulp met verblijf en met welk doel. Ook is gekeken naar wat bekend is over de gevolgen. De quickscan is een eerste korte verkenning die kan bijdragen aan het leerproces om te komen tot passende hulp voor jongeren en hun gezinnen in complexe situaties.

Vragen

De quickscan is uitgevoerd met de volgende vragen:

- Wat is één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf?
- Bij wie wordt één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf ingezet en waarom?
- Hoe komt één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf tot stand en hoe vaak wordt het ingezet?
- Welke gevolgen heeft één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf voor jongeren en hun gezinnen, professionals, aanbieders, gemeenten en andere betrokkenen?

Opzet van de quickscan

Eén-op-één begeleiding kan in verschillende contexten worden ingezet, zoals in de jeugdhulp met verblijf, jeugdhulp zonder verblijf en in het onderwijs. Deze quickscan richt zich op één-op-één begeleiding in de jeugdhulp met verblijf.

De quickscan bestaat uit een literatuurverkenning en interviews met zes programmacoördinatoren van de Bovenregionale Expertise Netwerken Jeugd (BEN) en een beleidsmedewerker jeugd van een centrumgemeente. De opzet en uitvoering van de quickscan worden onderaan dit document verder toegelicht.

Wat is één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf?

Definitie van één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf

Er is weinig Nederlandse literatuur over één-op-één begeleiding in de jeugdhulp. In de beschikbare bronnen wordt geen of een beperkte beschrijving gegeven. Één-op-één op begeleiding in de jeugdhulp wordt beschreven als een vorm van zorg waarbij een kind of jongere voor het grootste deel van een etmaal intensief wordt begeleid door een vaste begeleider. De begeleider of hulpverlener is volledig beschikbaar is voor één kind of jongere. (Van der Helm & De Bont, 2025; IGJ, 2024). In een onderzoek naar één-op-één zorg binnen langdurige zorg voor volwassenen met een verstandelijke beperking wordt deze zorg omschreven als een situatie waarbij een cliënt het overgrote deel van de dag begeleid wordt door een vaste begeleider, waarbij de begeleider er alleen voor deze persoon is. Deze begeleider is de hele dag exclusief voor deze cliënt ingeroosterd (Dijkxhoorn, Verhaar & Slors, 2025).

Varianten van één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf

De literatuur en de interviews laten zien dat één-op-één begeleiding in de jeugdhulp met verblijf in de praktijk in verschillende vormen voorkomt. Deze vormen verschillen op een aantal kenmerken van elkaar:

Woonsituatie van het kind of de jongere

Kinderen of jongeren die één-op-één begeleiding ontvangen, wonen op verschillende plekken:

- **Een (kleinschalige) groep:** het kind of de jongere ontvangt één-op-één begeleiding, maar woont wel samen met één of meerdere kinderen of jongeren in een huis of groep.
- **Een woning, afdeling of aparte ruimte in het gebouw of op het terrein van een instelling:** het kind of de jongere woont alleen en ontvangt één-op-één begeleiding. In meer of mindere mate kan het kind of de jongere deelnemen aan activiteiten met andere kinderen en jongeren uit de instelling.
- **Een afzonderlijke locatie, zoals een vakantiehuisje of appartement:** het kind of de jongere woont alleen en ontvangt één-op-één begeleiding. Vaak zijn er weinig of geen activiteiten met andere kinderen of jongeren.
- **Thuis:** het kind of de jongere woont thuis. Strikt genomen valt dit niet onder jeugdhulp met verblijf, maar in de genoemde of beschreven voorbeelden één-op-één begeleiding thuis ingezet als alternatief voor jeugdhulp met verblijf. Zo ontving in één regio een jongere thuis één-op-één begeleiding als alternatief voor een plaatsing op een ZIKOS-afdeling.

De één-op-één begeleiding die aan kinderen en jongeren op een groep wordt geboden wordt ook wel 'meerzorg' genoemd (interview). Als jongeren met één-op-één begeleiding alleen wonen, wordt dit ook wel 'alleenplaatsing', 'plaatsing binnen een één-op-één setting' of 'één-op-één plaatsing' genoemd (BEN-NH & EPAHS, 2024).

Intensiteit van de begeleiding

Het verschilt per jongere hoeveel uur één-op-één begeleiding per etmaal wordt ingezet en hoeveel begeleiders daarbij aanwezig zijn. Jongeren die alleen geplaatst zijn, hebben minimaal 24 uur per dag begeleiding. Soms ontvangen zij begeleiding van twee of zelfs drie begeleiders tegelijk. De intensiteit van één-op-één begeleiding voor kinderen of jongeren op een groep of thuis verschilt. De begeleiding kan bijvoorbeeld alleen 's nachts of overdag worden ingezet (Interviews; Van der Helm & De Bont, 2025; BEN-NH & EPAHS, 2024).

Aanbieders

Eén-op-één begeleiding wordt geboden door zowel niet-gecontracteerde als gecontracteerde aanbieders. Deze begeleiding wordt ingezet in verschillende settings, zoals JeugdzorgPlus-instellingen, High Intensive Care (HIC), open jeugdhulp met verblijf en gezinshuizen, ziekenhuizen en justitiële jeugdinrichtingen (Interviews Van der Helm & De Bont, 2025).

Doel van de begeleiding

Eén-op-één begeleiding kan verschillende doelen hebben, zoals noodopvang, stabilisatie, beheersing en controle, behandeling of duurzaam wonen. Meerdere respondenten zien in de praktijk twee soorten één-op-één begeleiding (Interviews):

- 1. Reactief:** gericht op beheersing en handhaving ingezet vanuit machteloosheid.
- 2. Proactief:** gebaseerd op een verklarende analyse en ingezet met een duidelijk doel.

Wat valt op?

Eén-op-één begeleiding in de jeugdhulp met verblijf is een vorm van maatwerk. In de praktijk komt deze begeleiding in verschillende varianten voor. De verschillen zitten in de woonsituatie van het kind of de jongere, de intensiteit van de begeleiding en de aanbieder. Ook het doel van de begeleiding verschilt: deze kan reactief, vanuit machteloosheid, of met een duidelijk doel worden ingezet. Voor sommige vormen worden soms andere namen gebruikt. Er is nog geen eenduidige definitie van één-op-één begeleiding.

Bij wie wordt één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf ingezet en waarom?

Doelgroep van één-op-één begeleiding

De leeftijd van de jongeren die één-op-één begeleiding ontvangen, varieert in de meeste regio's tussen 9 en 23 jaar. Meestal gaat het om jongeren van 15 tot 18 jaar. In één regio is één-op-één begeleiding ingezet bij een kind van 3 jaar. Kinderen, jongeren en hun gezinnen hebben vaak een lange voor-geschiedenis in de hulpverlening. Meestal zijn jongeren meerdere keren doorgeplaatst. Door negatieve ervaringen met hulpverlening hebben zij vaak weinig of geen vertrouwen in de hulpverlening. Jongeren kunnen zelfs beschadigd zijn door eerdere hulpverlening (iatrogene schade).

Jongeren met één-op-één begeleiding hebben meestal meerdere ernstige problemen, zowel internaliserende als externaliserende problemen. Vaak hebben ze moeite met het functioneren in een groep. Sommigen laten onveilig gedrag zien, gericht op zichzelf of op anderen, zoals hulpverleners en andere jongeren (Interviews; Van der Helm & De Bont, 2025; BEN-NH & EPAHS, 2024).

Redenen voor één-op-één begeleiding

Als reden voor één-op-één begeleiding in de jeugdhulp met verblijf wordt vaak genoemd dat het bestaande hulpaanbod beperkingen heeft (Interviews; Van der Helm & De Bont, 2025; BEN-NH & EPAHS, 2024):

- De JeugdzorgPlus wordt afgebouwd en er ontbreken alternatieven voor jongeren met complexe problemen.
- Gecontracteerde aanbieders kunnen de complexe problemen van jongeren niet aan of hebben geen plek.
- Er is onmacht en handelingsverlegenheid bij betrokken organisaties.
- Organisaties nemen kinderen en jongeren op zonder goed te weten wat er nodig is of zonder de juiste informatie over het kind en het gezin te hebben. Hierdoor kan de situatie snel escaleren en is met spoed een andere oplossing nodig is, zoals één-op-één begeleiding.

Een aantal keer worden in de interviews een positieve reden genoemd voor de inzet van één-op-één begeleiding. Deze gaan over wat één-op-één begeleiding jongeren kan bieden:

- De mogelijkheid om een prikkelarme omgeving te bieden.
- Maatwerk dat aansluit bij wat het kind of de jongere nodig heeft.
- Meer aandacht en nabijheid van een begeleider.
- Meer stabiliteit en voorspelbaarheid, bijvoorbeeld om doorplaatsingen te voorkomen.
- Ruimte voor het opbouwen van een vertrouwensband tussen een jongere en een begeleider.

Uit het onderzoek naar één-op-één zorg bij volwassenen met een verstandelijke beperking blijkt dat deze zorg bijna altijd wordt gestart in situaties die vastgelopen zijn en een hoge urgentie hebben. Vaak is het een reactie op een situatie die als onhoudbaar wordt ervaren of waarbij grote druk op de zorg ontstaat. Aanleidingen voor één-op-één zorg zijn een toename van moeilijk verstaanbaar gedrag, veiligheidsproblemen, handelingsverlegenheid in het team en zorgen over de kwaliteit van het bestaan van cliënten. Het onderzoek laat zien dat de inzet van één-op-één zorg niet alleen afhangt van de kenmerken of behoeften van een cliënt, maar ook van de context waarin de zorg wordt geboden. Daarbij spelen stabiliteit van het team, de deskundigheid van begeleiders, de fysieke omgeving, het hebben van een plan, werken vanuit een visie en de mogelijkheid hierop te reflecteren een grote rol (Dijkxhoorn et al., 2025).

Wat valt op?

Bij één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf gaat het om jongeren met complexe, ernstige en langdurige problemen. Vaak hebben ze een lange voorgeschiedenis in de hulpverlening. Het gaat meestal om hulptrajecten waarin het niet gelukt is om passende hulp te bieden aan de jongeren en hun gezin en de hulp is vastgelopen. Ook de context waarin de zorg wordt gegeven lijkt een belangrijke rol te spelen bij de inzet van één-op-één begeleiding. Beperkingen in het bestaande hulpaanbod worden vaak als reden genoemd om één-op-één begeleiding in te zetten.

Hoe komt één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf tot stand en hoe vaak wordt het ingezet?

Plaatsings- en besluitvormingsproces

De manier waarop en met welke betrokkenen één-op-één begeleidingen tot stand komen, varieert per regio en casus. Het lijkt erop dat per regio en/of gemeente verschillend wordt omgegaan met aanvragen voor één-op-één begeleiding. In veel gemeenten en regio's is er (nog) geen gestructureerd besluitvormingsproces (Interviews; Van der Helm & De Bont, 2025; BEN-NH & EPAHS, 2024).

Gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming of jeugd- of wijkteams kunnen zelf maatwerk maken en inzetten. Dit kan gaan om gecontracteerde of niet-gecontracteerde zorg, binnen of buiten de regio. Daardoor kan het besluitvormingsproces per casus verschillend verlopen.

Er zijn zorgen over het besluitvormingsproces. Vaak wordt het besluit tot één-op-één begeleiding genomen zonder dat het Regionaal Expert Team Jeugd (RET) wordt betrokken. Bij de start van één-op-één begeleiding is er niet standaard een gedeelde verklarende analyse aanwezig.

Rotterdam Rijnmond en Nijmegen hebben een afwegings- of beoordelingskader gemaakt voor één-op-één begeleiding. In het afwegingskader van Rotterdam staan afspraken over het proces, zoals de voorwaarden, betrokken expertises, overlegmomenten, termijnen en de regie (Van der Helm & Noordanus, 2025). Het afwegingskader van Nijmegen richt zich op drie elementen: de kwaliteit van het leven en de kans op ontwikkeling, doelmatigheid en maatschappelijke verantwoording (Gemeente Nijmegen). Ook in andere gemeenten worden afspraken gemaakt om meer grip te krijgen op de instroom en duur van één-op-één begeleiding.

Voor gemeenten en regio's lijkt het lastig om grip te krijgen op de inzet van één-op-één begeleiding, de duur, de kwaliteit en het resultaat. Soms voelen gemeenten zich onder druk gezet door verwijzers of aanbieders. Het komt weleens voor dat er wordt bedreigd met een rechtszaak of dat een jongere op straat komt te staan (Interviews).

Aantal één-op-één begeleidingen in jeugdhulp met verblijf

Er is nog maar beperkt zicht op het aantal één-op-één begeleidingen in de jeugdhulp met verblijf in Nederland. Dit komt onder andere door de verschillende plaatsingsprocessen, zoals hierboven beschreven. Daardoor is er geen centrale plek waar alle gegevens worden verzameld. Daarnaast speelt mee dat in de praktijk verschillende varianten van één-op-één begeleiding voorkomen. Noord-Holland heeft gegevens verzameld over ‘alleen geplaatsten’. Begin 2024 ging het om 31 jongeren (BEN-NH & EPAHS, 2024). Rotterdam houdt gegevens bij van verschillende varianten van één-op-één begeleiding. In het eerste kwartaal van 2025 waren daar in totaal 80 één-op-één begeleidingen. Dit zijn dus ook andere varianten dan ‘alleen geplaatsten’. (Interview, Van der Helm & De Bont, 2025).

Eén-op-één begeleidingen worden door gemeenten niet altijd apart geregistreerd. Ze kunnen in de registraties opgenomen worden als maatwerk, maatwerkconstructie of maatwerkovereenkomst. In sommige regio's of gemeenten valt maatwerk onder niet-gecontracteerde zorg, terwijl het in andere regio's onderdeel van gecontracteerde zorg kan zijn (Interviews).

Ook bij aanbieders en verwijzers worden verschillende registraties gebruikt. Zo valt één-op-één begeleiding bij zorgaanbieder Level onder de noemer Verblijfsoplossing Op Maat (VOM). Dit is vaak één-op-één begeleiding, maar niet altijd. Het kan ook gaan om kleinschalig wonen (Pannekeet-Helsen, Schaafsma, Hirsch & Hol; 2024). Bij Expect vallen één-op-één begeleidingen onder de noemer Alternatieve Oplossing (AO) (Expect Jeugd, 2024).

Trend

De meeste respondenten hebben de indruk dat het aantal één-op één-begeleidingen in de jeugdhulp met verblijf toeneemt door de afbouw van JeugdzorgPlus. Het gaat hierbij om een inschatting, omdat de precieze aantallen vaak niet bekend zijn. Van een aantal gemeenten is bekend dat hun registraties een daadwerkelijke toename van het aantal één-op-één begeleidingen laten zien. Ook de IGJ (2024) constateert een toenemende inzet van (permanente) één-op-één-, twee-op-één- of zelfs drie-op-één begeleiding in open jeugdhulp met verblijf.

Duur

De duur van één-op-één begeleiding verschilt. Het kan enkele weken duren, maar ook langer dan een jaar. De indruk is dat deze begeleiding vaak tijdelijk wordt ingezet, maar dat het lastig is om een vervolgplek te vinden voor deze jongeren. Aanbieders van jeugdhulp met verblijf lijken terughoudend om jongeren na één-op-één begeleiding op te nemen of terug te laten komen. Hierdoor duurt de begeleiding vaak langer dan gepland (Interviews; Van der Helm & De Bont, 2025; Pannekeet- Helsen et al., 2024). Het komt ook voor dat bij de start van één-op-één begeleiding geen duidelijk perspectief aanwezig is (Interviews; BEN-NH & EPAHS, 2024).

Wat valt op?

Er is beperkt zicht op hoe één-op-één begeleiding in de jeugdhulp met verblijf tot stand komt. Het proces verloopt op verschillende manieren en vaak buiten het Regionaal Expert Team (RET) om. Er is niet altijd een verklarende analyse aanwezig. Meestal wordt één-op-één begeleiding ingezet als tijdelijke interventie. De duurt alleen vaak langer, omdat er geen vervolgplek is of een duidelijk perspectief.

Het aantal en de duur van één-op-één begeleidingen in een regio zijn vaak niet duidelijk. Gemeenten en regio's lijken hier behoefte aan te hebben. In meerdere regio's worden daarom initiatieven genomen om hier meer zicht en grip op te krijgen.

Welke gevolgen heeft één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf?

Er is geen Nederlands onderzoek naar de resultaten van één-op-één begeleiding in de jeugdhulp met verblijf. Hierdoor is er weinig bekend over de gevolgen van één-op-één begeleiding. Hieronder staat een inventarisatie van wat bekend is over de gevolgen van één-op-één begeleiding in de jeugdhulp. Daarna worden kort de uitkomsten van het onderzoek naar één-op-één zorg bij volwassenen met een verstandelijke beperking genoemd.

Gevolgen voor jongeren

In de interviews en in literatuur worden verschillende nadelen en risico's genoemd van één-op-één begeleiding voor jongeren (Interviews; Van der Helm & De Bont, 2025; BEN-NH & EPAHS, 2024; IGJ, 2024; Van der Helm, 2023):

- Jongeren zijn sociaal geïsoleerd: ze hebben geen contact met leeftijdgenoten en maken geen deel uit van een groep.
- Jongeren gaan niet naar school of dagbesteding.
- Jongeren worden bevestigd in het idee dat er iets mis met hen is.
- Jongeren worden beperkt in hun ontwikkeling van zelfredzaamheid, autonomie, verbondenheid en competentie.
- Jongeren zijn afhankelijk van hun begeleider en worden in hun vrijheid beperkt.
- Jongeren krijgen onvoldoende perspectief. De hulp leidt vaak niet tot een structurele vervolgoplossing. Het blijkt lastig om één-op-één begeleiding af te bouwen en passende vervolgzorg te regelen.

Er zijn ook een aantal voorbeelden waarbij de tijdelijke inzet van één-op-één begeleiding tot een positief vervolg heeft geleid (Interview, BEN-NH & EPAHS, 2024).

Uit een evaluatie van Level over verblijfsoplossingen op maat, waaronder ook één-op-één begeleiding blijkt dat de resultaten verschillen. Een aantal trajecten is positief afgesloten. Bij de meeste trajecten zijn kleine positieve stappen gezet of is tijdelijke stabilisatie ontstaan, waardoor de situatie niet verslechterde. Bij enkele trajecten is het niet gelukt, wat opnieuw negatieve ervaringen opleverde (Pannekeet-Helsen et al., 2024).

In het onderzoek van Expect naar alternatieve oplossingen voor JeugdzorgPlus, waaronder ook één-op-één begeleidingen, blijkt dat de Alternatieve Oplossing (AO) vaak beter aansluit bij de behoefte van jongeren. Het draagt bij aan hun motivatie en ze voelen zich meer gehoord. Tegelijkertijd wordt volledige veiligheid zelden bereikt. De problemen van jongeren zijn complex en patronen van gedrag bestaan vaak al lang. Hierdoor is het de vraag in hoeverre het mogelijk is om binnen één of twee jaar veranderingen te bereiken (Expect Jeugd, 2024).

Het onderzoek van Rotterdam is nog niet afgerond. Op het moment van de tussenrapportage was de situatie bij geen van de casussen stabiel (Van der Helm & De Bont, 2025).

Het is niet duidelijk in hoeverre de nadelen gelden voor alle varianten van één-op-één begeleiding. Een tijdelijke één-op-één begeleiding met een duidelijk doel lijkt soms wel een basis te bieden om een nieuw perspectief te creëren.

Gevolgen voor ouders

Er is weinig bekend over de gevolgen van één-op-één begeleiding voor ouders. Respondenten hebben hier weinig zicht op. Op basis van casuïstiek zien ze verschillende reacties bij ouders. Soms zijn ouders blij dat er een oplossing is en soms vinden ze dat de hulpverlening tekortschiet (Interviews). Het onderzoek van Rotterdam laat zien dat één-op-één begeleiding zwaar kan zijn voor ouders, broers en zussen. Dit is vooral wanneer besloten wordt tot één-op-één begeleiding thuis (Van der Helm & De Bont, 2025).

Gevolgen voor professionals

Van der Helm (2023) benoemt dat één-op-één begeleiding voor professionals zwaar is en veel stress kan geven. De respondenten geven aan dat zij hier geen zicht op hebben. Twee respondenten veronderstellen dat, wanneer jongeren uit de groep worden gehaald, medewerkers mogelijk in hun gevoel bevestigd kunnen worden dat het gedrag van de jongere te moeilijk is en zij niet genoeg vaardigheden hebben om hiermee om te gaan. Door zowel professionals als het team te ondersteunen en te versterken, kunnen doorplaatsingen mogelijk worden voorkomen en kunnen professionals meer zelfvertrouwen krijgen (Interviews).

Gevolgen voor gemeenten en regio's

De kosten van één-op-één begeleiding kunnen hoog zijn. In Noord-Holland is de inschatting¹ dat de kosten van alleengeplaatsten variëren tussen de €70.000 tot €1.500.000 per jaar. Gemiddeld liggen de kosten tussen €350.000 en €450.000 (BEN-NH & EPAHS, 2024).

¹ Mogelijk is door een aantal respondenten ook één-op-één begeleiding meegeteld dat onder meerzorg valt.

Gevolgen voor volwassenen met een verstandelijke beperking

Het onderzoek naar één-op-één zorg bij volwassenen met een verstandelijke beperking beschrijft positieve en negatieve gevolgen. Opvallend is dat betrokkenen in eerste instantie vaak positieve gevolgen noemen (Dijkxhoorn et al, 2025).

De meest genoemde positieve gevolgen zijn:

- De situatie van cliënten stabiliseert. Hierdoor is verbetering mogelijk, zoals het weer deelnemen aan dagelijkse activiteiten, structuur en rust.
- Minder onvrijwillige zorg, zoals fysieke fixatie of andere beperkende maatregelen.
- Het contact met familie verbetert.
- Begeleiders ervaren meer rust en veiligheid.

De meest genoemde negatieve gevolgen zijn:

- Cliënten krijgen een uitzonderingspositie in de groep en kunnen het gevoel krijgen dat ze 'anders' zijn.
- Als de focus te veel ligt op het voorkomen van incidenten en te weinig op het ontwikkelen van autonomie of zelfstandig functioneren, kan één-op-één zorg leiden tot beheersing in plaats van ondersteuning.
- Cliënten kunnen afhankelijk worden van hun begeleider.
- Één-op-één begeleiding vraagt veel van het zorgteam.

Een hogere begeleidingsintensiteit leidt niet automatisch tot een betere kwaliteit van bestaan of betere resultaten. Het gaat vooral om hoe de begeleiding wordt vormgegeven.

Wat valt op?

Er is weinig bekend over de gevolgen van één-op-één begeleiding in de jeugdhulp met verblijf. In de literatuur en interviews lijkt overeenstemming te bestaan dat één-op-één begeleiding erg ingrijpend is voor kinderen, jongeren en hun gezinnen. Ook lijkt iedereen het ermee eens te zijn dat de inzet ervan moet worden voorkomen. Onder bepaalde voorwaarden lijken sommige vormen van één-op-één begeleiding in vastgelopen situaties soms te kunnen helpen om een nieuw perspectief te bieden. De resultaten van verschillende vormen van één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf worden niet systematisch gemonitord.

Inzichten en leerpunten

Het doel van de quickscan is een eerste verkenning van wat bekend is over één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf. Er is meer onderzoek nodig om conclusies te kunnen trekken over de kwaliteit en het resultaat van één-op-één begeleiding. Op basis van deze eerste literatuurverkenning en interviews zijn hieronder de belangrijkste inzichten op een rij gezet en leer- en ontwikkelpunten geformuleerd.

Belangrijkste inzichten uit de quickscan

Eén-op-één begeleiding in de jeugdhulp met verblijf is een vorm van maatwerk. In de praktijk komt deze begeleiding in verschillende vormen voor. De verschillen hebben te maken met de woonsituatie van het kind of de jongere, de intensiteit van de begeleiding, de aanbieder van de hulp en het doel van de begeleiding. De begeleiding kan reactief worden ingezet vanuit machteloosheid of proactief met een duidelijk doel. Voor sommige vormen worden andere namen gebruikt en er is geen eenduidige definitie van één-op-één begeleiding.

Het gaat om jongeren met complexe, ernstige en langdurige problemen. Ze hebben meestal een lange voorgeschiedenis in de hulpverlening. Vaak gaat het om hulptrajecten waarin het niet gelukt is om passende hulp te bieden aan jongeren en hun gezinnen, en waarbij de hulp is vastgelopen. Ook de context waarin de zorg wordt geboden lijkt een belangrijke rol te spelen. Beperkingen in het bestaande hulpaanbod worden vaak genoemd als reden om één-op-één begeleiding in te zetten.

Er is nog maar beperkt zicht op hoe één-op-één begeleiding in de jeugdhulp met verblijf tot stand komt. Het proces verloopt op verschillende manieren. Dit gaat vaak buiten het Regionaal Expert Team (RET) om. Er is niet altijd een verklarende analyse aanwezig. Eén-op-één begeleiding wordt meestal ingezet als tijdelijke interventie, maar duurt vaak langer doordat er geen vervolgplek of duidelijk perspectief is.

Het aantal één-op-één begeleidingen in een regio en de duur ervan is vaak niet duidelijk. Gemeenten en regio's hebben hier wel behoefte aan. In meerdere regio's zijn daarom initiatieven om hier meer zicht en grip te krijgen.

Er is weinig bekend over de gevolgen van één-op-één begeleiding. Uit de literatuur en interviews lijkt overeenstemming te bestaan dat één-op-één begeleiding zeer ingrijpend is voor kinderen, jongeren en hun gezinnen. Ook lijkt het dat er overeenstemming is dat de inzet ervan bij voorkeur moet worden voorkomen. Vooral over 'alleen geplaatsten' zijn er zorgen. Onder bepaalde voorwaarden lijken sommige vormen van één-op-één begeleiding in vastgelopen situaties bij te kunnen dragen aan een nieuw perspectief. De resultaten van de verschillende vormen van één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf worden alleen niet systematisch gemonitord.

Leer- en ontwikkelpunten

Deze quickscan laat zien dat één-op-één begeleiding in de jeugdhulp met verblijf vooral wordt ingezet in complexe en vastgelopen situaties. Het werkveld zoekt op verschillende manieren naar passende hulp voor jongeren en hun gezinnen. Eén-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf is één van de vormen van intensief maatwerk die daarbij wordt ingezet.

De af- en ombouw van JeugdzorgPlus is een ingewikkeld en langdurig transformatieproces. Er is een kleine groep jongeren bij wie er grote zorgen zijn over hun veiligheid of die van anderen, en voor wie het niet is gelukt passende hulp te realiseren. Het vraagt om een leerproces om deze jongeren en hun gezinnen op maat zo passend mogelijk zorg te bieden en te voorkomen dat hulptrajecten vastlopen. In aansluiting op de bredere leerbeweging rondom om- en afbouw gesloten jeugdhulp kunnen vanuit de quickscan een aantal leer- en ontwikkelpunten worden benoemd.

Toeleiding naar tijdelijke inzet van één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf en andere vormen van intensief maatwerk

- Een actuele gedeelde verklarende analyse gebruiken om de inzet van één-op-één begeleiding en ander maatwerk te onderbouwen.
- Samenwerken met en inzetten van Regionale Expert Teams (RET).
- Samen met jongeren en hun gezinnen een plan opstellen met een duidelijk doel en perspectief voor het vervolg, inclusief regelmatige evaluatie met alle betrokkenen.

Onderzoek naar en monitoring van de kwaliteit en het resultaat van één-op-één begeleidingen in jeugdhulp met verblijf en andere vormen van intensief maatwerk

- Systematisch evalueren van de inzet, de intensiteit van de begeleiding, de duur en de uitkomst van elke casus waarin één-op-één begeleiding of ander maatwerk is ingezet. En het benutten van deze informatie om samen te leren over de kwaliteit en het resultaat van deze zorg voor jongeren en gezinnen in complexe situaties.
- In registratie en onderzoek expliciet onderscheid maken tussen vormen van één-op-één op begeleiding en ander maatwerk om beter zicht te krijgen op de inzet van deze vormen van zorg.
- Aandacht besteden aan de context waarin één-op-één begeleiding wordt ingezet en aan de dilemma's rond complexe zorg.

Samen met jongeren, gezin en netwerk

- Samenwerken met kinderen, jongeren en ouders bij het ontwikkelen van passend maatwerk. Wat heeft de jongere en het gezin nodig? Wat zijn hun wensen en behoeften? Hoe kun je jongeren helpen hun leven vorm te geven op een manier die past bij wat ze kunnen en nodig hebben?
- Ervaringskennis van jongeren en ouders benutten bij onderzoek naar één-op-één begeleiding in jeugdhulp met verblijf en andere vormen van maatwerk. Samen met ervaringsdeskundigen methoden voor onderzoek en werving ontwikkelen die aansluiten bij de doelgroep.

Organisatie van maatwerk en samenwerking bij complexe situaties

- Ontwikkelen van een gezamenlijke visie in een regio op intensieve zorg in complexe situaties. Bij het opstarten van één-op-één begeleidingen in de jeugdhulp met verblijf zijn verschillende professionals en organisaties betrokken, zoals verwijzers, aanbieders, gemeenten en regio's. Iedereen heeft eigen vragen en dilemma's. In complexe situaties, vooral als de veiligheid van kinderen en jongeren in het geding is, kunnen organisaties tegenover elkaar komen te staan. Juist dan is het belangrijk om samen op te trekken, ook met de gezinnen. Samen kun je leren welke zorg en ondersteuning aansluit bij het kind en het gezin.
- Ontwikkelen van beleid voor de organisatie en financiering van intensief maatwerk, gebaseerd op een gezamenlijke visie.

Literatuur

- BEN-NH & EPAHS (2024). *Managementletter Een-op-een jeugdhulpplaatsingen Noord-Holland*.
- CCE (2024) *Beweegredenen en impact 1-op-1 zorg bij mensen met een verstandelijke beperking | CCE (Centrum voor Consultatie en Expertise)*. Geraadpleegd 12 augustus 2025
- Dijkxhoorn, Y., Verhaar, L., & Slors, N. (2025). Volwassenen met een verstandelijke beperking en een zeer intensieve ondersteuningsbehoefte. Een exploratief onderzoek naar 1:1 zorg. CCE, Ipse de Brugge, Universiteit Leiden.
- EPAHS (2024). *Alleen geplaatste jeugdigen Noord-Holland*.
- Expect Jeugd (2024). *Afbouw JeugdzorgPlus*. Een evaluatie van de succes- en belemmerende factoren van alternatieve oplossingen voor JeugdzorgPlus. Gemeente Haarlem, namens regio Zuid-Kennemerland en regio IJmond.
- Helm, van der P. (2023). *Pas op met een-op-een begeleiding in jeugdzorg*. Tijdschrift voor Sociale vraagstukken.
- Helm, van der P. & De Bont, K. (2025). *Complexe jeugdhulp loopt vast. De keerzijde van een-op-een begeleiding in de jeugdhulp*. Universiteit van Amsterdam, Gemeente Rotterdam. Jeugdhulp Rijnmond.
- Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (2024). *Zorgen om hulpaanbod voor jongeren met complexe problematiek*. Eindrapport af- en ombouw JeugdzorgPlus (gesloten jeugdzorg). Utrecht.
- Gemeente Nijmegen, *Kader inzet 1 op 1 begeleiding bij verblijf*.
- Pannekeet-Helsen, M., Schaafsma, K., Hirsch, M. & Hol, S. (2024) *Evaluatie verblijfsoplossingen op maat 2023*. Amsterdam, Levvel

Hoe is de quickscan tot stand gekomen?

Interviews

Voor de quickscan zijn interviews gehouden met programmamanagers en coördinatoren van de Bovenregionale Expertise Netwerken Jeugd (BEN). De verwachting was dat zij een goed beeld hebben van de één-op-één begeleidingen, op basis van de aangemelde casuïstiek bij de Regionale Expert Teams Jeugd (RET). In de periode van april tot en met juli 2025 zijn zeven interviews afgenomen:

- Expertisenetwerk Jeugd Overijssel: Saskia Prijs.
- Bovenregionaal Expertisecentrum Jeugdhulp Limburg (BEL): Rachel Bakker.
- Bovenregionaal Expertisenetwerk Jeugd Noord-Holland (BEN-NH): Christine Pollmann.
- Jeugd Expertisenetwerk Noord Nederland (JENN): Klara van Zoest.
- Bovenregionaal Expertisenetwerk jeugdhulp Gelderland (BOEG): Carole Derks.
- BEN Brabant/Zeeland Ingrid van Gool.
- BREN Zuid Holland verwees voor het interview naar Karin Noordanus, Beleidsmedewerker Jeugd Rotterdam, vanwege haar expertise op het gebied van één-op-één begeleiding.
- Bovenregionaal Expertisenetwerk Utrecht-Flevoland: er is geen interview afgenomen omdat de functie van programma-coördinator op dat moment vacant was.

Uit de gesprekken bleek dat BEN's en RET's niet standaard betrokken zijn bij casussen waarin één-op-één begeleidingen wordt ingezet. De programmamanagers en coördinatoren hebben daarom aanvullende informatie opgevraagd bij personen in de regio.

Literatuur

De literatuur voor deze quickscan is vooral verzameld via contacten in het werkveld en verwijzingen in publicaties. Nederlandse zoektermen over één-op-één begeleiding leverden weinig publicaties op. Het literatuuronderzoek dat onderdeel is van het onderzoek naar één-op-één zorg voor volwassenen met een verstandelijke beperking bevestigt dat er (internationaal) nauwelijks specifieke studies zijn naar één-op-één-zorg (Dijkxhoorn et al, 2025).

Het Nederlands Jeugdinstituut is een nationaal, onafhankelijk kenniscentrum dat toepasbare, actuele kennis over opgroeien en opvoeden verzamelt, verrijkt, duidt en deelt. We zorgen ervoor dat deze kennis voor iedereen beschikbaar is.

© 2026 Nederlands Jeugdinstituut

Alle informatie uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden. Vermeld daarbij altijd de bron. Overname of hergebruik van foto's of illustraties van [Nji.nl](https://www.nji.nl) of uit publicaties van het Nji is niet toegestaan.

Auteur: Anne Addink

Redactie: Nederlands Jeugdinstituut

Fotografie: EyeEm, iStock, Shutterstock

Vormgeving: Punt Grafisch Ontwerp